

ב. מדבר קדש — שנתקדשו ישראל עליו.

ג. מדבר קדמות — שנתנה תורה שהיא קדומה לעולם עליו.

ד. מדבר פארן — שפרו ורבו עליה 99-ב
ישראל שכל אחד נתעברה אשתו זכר לאחר מתן תורה במצות "שובו לכם לאהליכם".

ה. מדבר סיני — שירדה שנאה לעכו"ם עליו.

ומה שמו העצמי של הר סיני? חורב שמו!

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: הר סיני שמו, ולמה נקרא הר חורב? שירדה חורבה לעכו"ם עליו.

שנינו במשנה: מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שער המשתלח שנאמר "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו".

והוינן בה: למה כתיב "כשנים" בלשון רבים, כשני מיבעי ליה דומיא ד"כשלג", דלא כתיב כשלגים?

ומתריצין: אמר רבי יצחק: אמר להם הקב"ה לישראל אפילו אם יהיו חטאיכם כשנים [שנים ממש] הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו, אעפ"כ כשלג ילבינו.

דרש רבא: מאי דכתיב בישעיה "לכו נא ונוכחה יאמר ה'" וקשיא, למה כתיב "לכו נא" שהרי "באו נא" מיבעי ליה למימר?

אמר להן: כבר באו שש שעות שקבע לכם! ולא השגיהו עליו.

אמר להן: מת משה! ולא השגיהו עליו.

הראה להן דמות מטתו!

והיינו דקאמרי ליה ישראל לאהרן "כי זה משה האיש... לא ידענו מה היה לו", שראו אותו נישא על מטתו.

אמר ליה ההוא מרבנן לרב כהנא: מי שמיע לך מאי "הר סיני"? למה נקרא כן.

אמר ליה: הר שנעשו בו נסים לישראל.

אמר ליה ההוא מרבנן: אם כן הר ניסאי מיבעי ליה למיקרי?

אמר ליה רב כהנא: אלא, הר שנעשה סימן טוב לישראל.

אמר ליה: אם כן הר סימנאי מיבעי ליה?

אמר ליה ההוא מרבנן לרב כהנא [חי' רא"מ הורוויץ]: מאי טעמא לא שכחת קמיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע? דמעיינו באגדתא דרב חסדא ורבה בריה דרב הונא, דאמרי תרווייהו: מאי הר סיני? שירדה שנאה לעכו"ם עליו. שהם שנאים על שלא קיבלו את התורה. (3)

והיינו דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: ה' שמות יש לו להר סיני — (4)

א. מדבר צין — שנצטוו ישראל עליו.

4. מהמקראות משמע שמדבר צין ופארן וסיני, מקומות נפרדים הם. אלא שמדבר אחד גדול היה, וכל מקום היה לו שם אחר. תוד"ה מדבר.

3. ובעין יעקב מפרש שהעכו"ם שנאים אותו בגלל התורה שקיבלנו.

ועוד קשיא, למה כתיב "יאמר ה'" בלשון עתיד, והרי "אמר ה'" מובעי ליה למימר?

אלא, שלעתיד לבא יאמר הקב"ה לישראל: לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו אתכם.

ויאמרו ישראל לפניו: רבונו של עולם! אצל מי נלך? וכי אצל אברהם שאמרת לו "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם", ולא ביקש רחמים עלינו?

או אצל יצחק, שבירך את עשיו "והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צואריך", ולא ביקש רחמים עלינו?

או אצל יעקב, שאמרת לו "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", "גם" ריבויא הוא, שרמזו לו כאן כל ארבע הגלויות, ולא ביקש רחמים עלינו?

אצל מי נלך? עבשיו — יאמר ה'! אמור אתה את התוכחה, שבך אנו בוטחים שתזכנו.

אמר להן הקב"ה: הואיל ותליתם עצמכם בי, יתקיים בכם סיפא דקרא "אם יהיו הטאיכם כשנים — כשלג ילבינו".

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב בישעיה "כי אתה אבינו אתה. כי אברהם לא ידענו, וישראל לא יכירנו. אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך".

לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם: בניך הטאו לי!

אמר לפניו: רבונו של עולם! ימחו על קדושת שמך! שיתקדש שמך כשתעשה דין בעוברים על דבריך.

אמר הקב"ה: אימר ליה ליעקב שבניו חטאו לי, דהוה ליה צער גידול בניו. אפשר דבעי רחמי עליהו.

אמר ליה ליעקב: בניך חטאו!

אמר לפניו: רבונו של עולם! ימחו על קדושת שמך!

אמר הקב"ה: לא בסבי דהיינו באברהם, טעמא, ולא בדרדקי דהיינו יעקב, עצה. (1)

אמר לו הקב"ה ליצחק: בניך הטאו לי!

אמר לפניו: רבונו של עולם! וכי בני הם ולא בניך?!

והרי בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם "בני בכורי" [בפרשת שמות הוא נאמר, ועל שם העתיד קראם, שגלוי לפניו שעתידין לומר נעשה ונשמע לקבל עול מאהבה כבנים. רש"י]. ואילו עבשיו אתה אומר שהם בני, ולא בניך?!

ועוד, כמה הטאו?

כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה!

דל, הפחת מהם את עשרין שנותיו הראשונות דלא ענשת עליהו. כמו שמצינו בדור המדבר שמתו רק מבן עשרים שנה ומעלה.

1. שלא חס על בנו ישמעאל וגירש אותו. וכן יעקב

1. כל אחד עשה כפי מדתו. דמצינו באברהם

פשו להו נותרו חמשין שנים.

דל כ"ה דלילותא, שאדם ישן בהם. פשו להו כ"ה.

דל תרתני פרי ופלגא דצלוויי, תפילה, ומיכל, ודבית חכמא.

פשו להו תרתני פרי ופלגא.

אם אתה סובל את כולם — מוטב, ואם לאו — פלגא עלי ופלגא עליך!

ואם תמצוי לומר: כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך בעקידה.

פתחו ישראל ואמרו על יצחק: כי אתה — אבינו!

אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי, קלסו לחקב"ה! ומחוי להו יצחק אומר להם שיראו כנגד חקב"ה בעינייהו.

מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים "אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך".

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל כדרך כל הגולים, שהרי ירד לשם משום גזירת גלות. אלא שזכותו גרמה לו שלא ירד כך. דכתיב בהושע "בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה [בשביל חיבת האדם משכתיים למצרים בחבלים ולא בשלשלאות] ואהיה לכם כמרימי עול על לחיהם [כאדם המסייע לבהמתו שתומך בעול שלא יכביד על צוארה], ואט אליו ארכיל" הטיתי להם כח שיוכלו להכיל את עבודת הפרך.

מתניתין:

המוציא עצים, שיעורו כדי לבשל בה ביצה קלה [מבואר לעיל פ ב דהיינו ביצת תרנגולת שהיא קלה לבשל, ולא כל הביצה אלא כדי לבשל כגרוגרת מהביצה].

תבלין — כדי לתבל ביצה קלה.

ומצטרפין כל מיני תבלין זה עם זה לשיעור ההוצאה.

קליפי אגוזין בעודן לחין, קליפי רימונים, איסטים שרש עשב שעושים ממנו צבע תכלת, ופואה שרש עשב שעושים ממנו צבע אדום, כל אלו שיעורם כדי לצבוע בהן בגד קטן הנתון בפי סבכה חתיכת בד שתופרין בראש הסבכה, שהיא רשת שהנשים נותנות על שערות ראשן.

מי רגלים, נתר, ובורית, קמוליא, ואשלג כל אלו חמרים המשמשים לניקוי וכביסה, שיעורם כדי לכבס בהן בגד קטן לפי סבכה.

רבי יהודה אומר: שיעורם כדי להעביר על הכתם של דם נדה הנמצא על הבגד, שמכבסין אותו בחמרים אלו [רש"י]. והרמב"ם והרע"ב מפרשים בכתם הנמצא על בגד אשה ואין ידוע אם הוא דם נדה או צבע, ששינינו במסכת נדה שמכבסין את הבגד בשבעה סממנים, ומתוכם חמשת השנויים במשנתנו, ואם לא עבר הכתם בידוע שהוא צבע.

עשיו אעפ"י שהיה רשע. עין יעקב.

אמר "ארור אפס כי עז". אבל יצחק היה חס על

גמרא:

והוינן בה: למה צריכה המשנה להשמיענו שיעור העצים? שהרי תנינא חדא זימנא שיעור של דבר העומד להסקה.

דתנן לעיל [פ ב]: קנה — כדי לעשות קולמוס.

אם היה עב או מרוסס סדוק, שאינו עומד אלא להסקה, שיעורו כדי לבשל ביצה קלה שבכביציה, טרופה, מעורבבת בשמן, ונתונה באילפס.

ומתריצין: מהו דתימא התם הוא דלא חזי הקנה למירי מלבד הסקה, אבל עצים, דחזו לכבא דאקלידא לעשות מהם שן של מפתח, הוה אמינא שיעורן אפילו כל שהוא.

קמשמע לן שדוקא בכדי לבשל ביצה קלה. כיון שעיקר שימוש העצים הוא להסקה.

שנינו במשנה: תבלין כדי לתבל ביצה קלה ומצטרפין זה עם זה.

ורמינהו: תנן במסכת ערלה: תבלין של

איסור משנים וג' שמות ממין אחד, כגון פלפל לבן ופלפל שחור ופלפל ארוך, שכולן מין פלפלין, וכל אחד יש לו שם אחר⁽²⁾, או אפילו הן משלשה מינין כגון פלפל וכמון וקנמון — אפורין משום ערלה ומצטרפין זה עם זה. שאם תיכלו בהם את התבשיל ולא היה בכל אחד בפני עצמו כדי לתבל אלא בצירוף שלשתן, הרי הן מצטרפין לאסור התבשיל⁽³⁾.

ואמר חזקיה: במיני מתיקה שנו, שכולן א-ז טעמן מתוק הואיל וראויין למתק קדירה, הילכך הן מצטרפין לאסור, שהרי טעמן שוה.

ודייקין: טעמא דמצטרפים, משום דחזו למתק את הקדירה. הא לאו הכי, כגון בשאר מיני תבלין שאינם ממתקין, לא מצטרפין.

ואילו מתניתין אינה מחלקת בכך, אלא כל מיני תבלין מצטרפין לשיעור הוצאה, אעפ"י שאינם ראויים לשימוש ביחד. שהרי אין טעמן שוה⁽¹⁾?

ומתריצין: הכי נמי, חזו למתק.

חטאת דשני איסורים אין מצטרפין [עייין לעיל עא א], מ"מ לענין מלקות מצטרפין אפילו שני איסורים.

ועוד פירשו, דאסורין היינו בתערובת לח בלח, כגון שנפלו לקדירה ונתנו בה טעם. ומצטרפין היינו בתערובת יבש שאין בה נתינת טעם, שאפילו אם יש בהיתר כדי ביטול ביחס לכל אחד מהאיסורים, אינם בטלים עד שיהא כנגד כולם כדי ביטול.

1. הקשה הרמב"ן, דמאי קשיא מאיסורים לענין

2. והתוס' בד"ה תבלין מפרשים, דשנים וג' שמות היינו שלשה איסורים שונים, כגון פלפל של ערלה ופלפל של כלאי הכרם ופלפל של עיר הנדחת.

3. רש"י. ולפירושו "אסורין ומצטרפין" חדא מילתא היא [תוס' עבודה זרה סו א ד"ה תבלין]. אולם דעת תוס' בד"ה אסורין, דתרי מילי נינהו, דאסורין היינו לאסור באכילה ומצטרפין היינו למלקות. ואע"ג דשני איסורים הן [לשיטתם עייין הערה קודמת] ומצינו לענין חיוב